ReBorN
Restoration of Boreal Nordic Rivers
Life
ReBorN
NATURA 2000

Uttern är en av målarterna i projektet, här kalasande på en groda i Umeälven utanför Lycksele. Foto: Erling Stenmark.

ReBorN

LIFEprojektet ReBorN eller ***Restoration of Boreal Nordic Rivers*** är en miljöåterställning av flottledspåverkade vattendrag i Västerbotten och Norrbotten. Projektet startade sommaren 2016 och kommer fortgå till 2021. Med en budget på drygt 124 miljoner kronor är projektet det största i sitt slag i Sverige.

Projektet bygger vidare på tidigare framgångsrika projekt som exempelvis LIFE-projektet ReMiBar, där vandringshinder har åtgärdats i flera av avrinningsområdena. Lögdeälven kommer, efter att ReBorN avslutas, vara helt återställt från flottningen till mer naturlika miljöer med fria vandringsvägar i hela avrinningsområdet. Detta är helt unikt i dagens industrialiserade samhälle.

Projektet bidrar till att vattendragen, enligt EU:s ramdirektiv för vatten, uppnår god eller hög ekologisk status. Bevarandestatusen för miljöerna *Naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ* och *Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor* och arter inom Natura 2000 områden kommer också förbättras. Arter som lax, utter och flodpärlmussla kommer att få bättre levnadsförutsättningar i framtiden.

Gällivare
Kalixälven
Råneälven
Jokkmokk
Övertorneå
Piteälven
Boden
Luleå
Arvidsjaur
Byskeälven
Piteå
Åbyälven
Skellefteå
Lycksele
Lögdeälven
Umeå
Återställning
Delavrinningsområden med återställning
Huvudavrinningsområden
0 15 30 60 Km
Länsstyrelsen Västerbotten
© Lantmäteriet och © SMHI

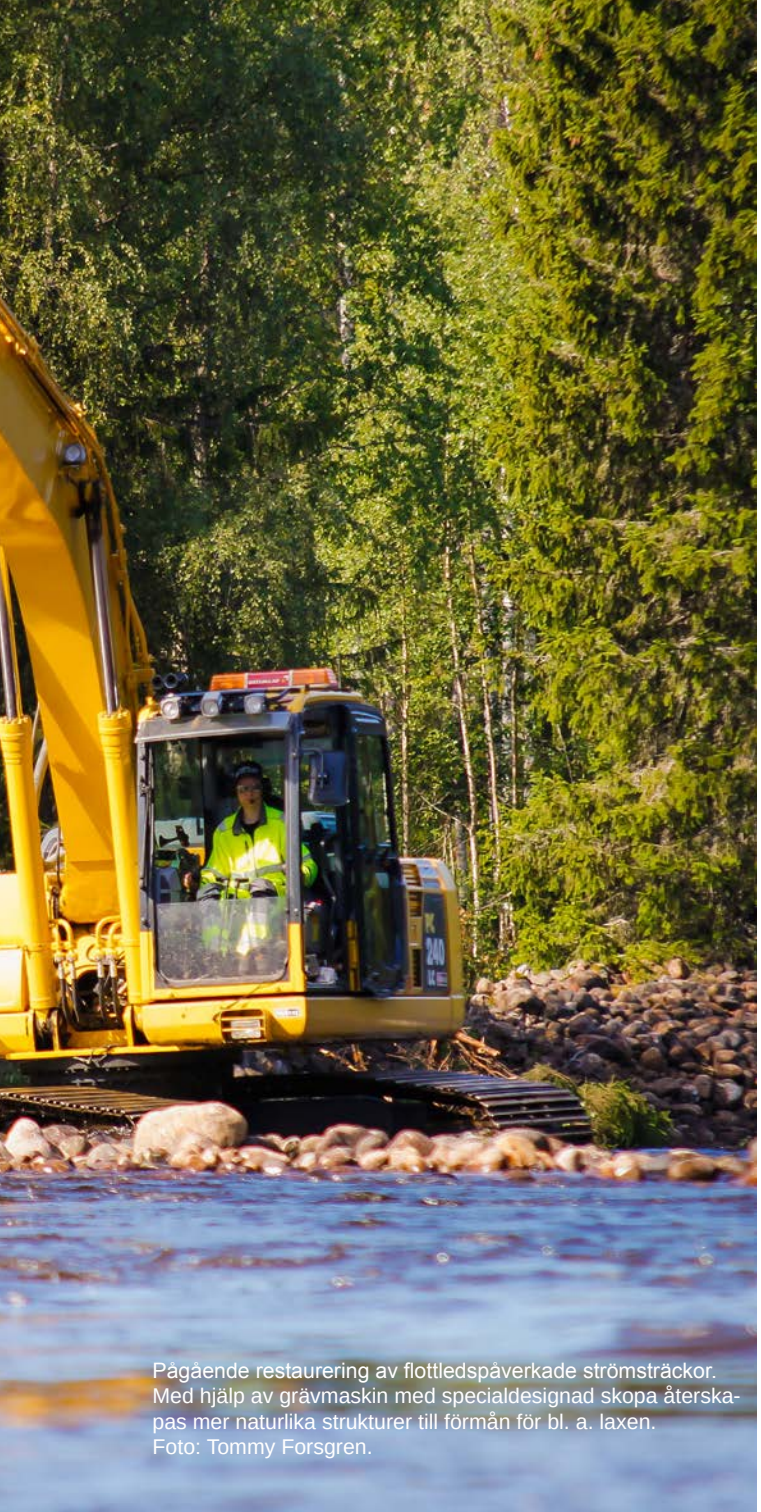

Pågående restaurering av flottledspåverkade strömsträckor. Med hjälp av grävmaskin med specialdesignad skopa återskapas mer naturlika strukturer till förmån för bl. a. laxen.
Foto: Tommy Forsgren.

Älvarna

Totalt kommer över 20 mil påverkade strömsträckor i både Norrbotten och Västerbotten att återställas.

De älvar som återställs till mer naturlika miljöer är:

- Lögdeälven
- Byskeälven
- Åbyälven
- Piteälven
- Råneälven
- Kalixälven

Kartan till vänster visar de områdena som ingår i projektet ReBorN.

Vilka effekter på natur och människor längs de norrländska älvarna kan vi förvänta oss efter att ReBorN avslutats?

En restaurerad sträcka av Stockforsälven 2017, biflöde till Piteälven: Foto: Magnus Lindberg, Länsstyrelsen Västerbotten.

KOKKAFFE

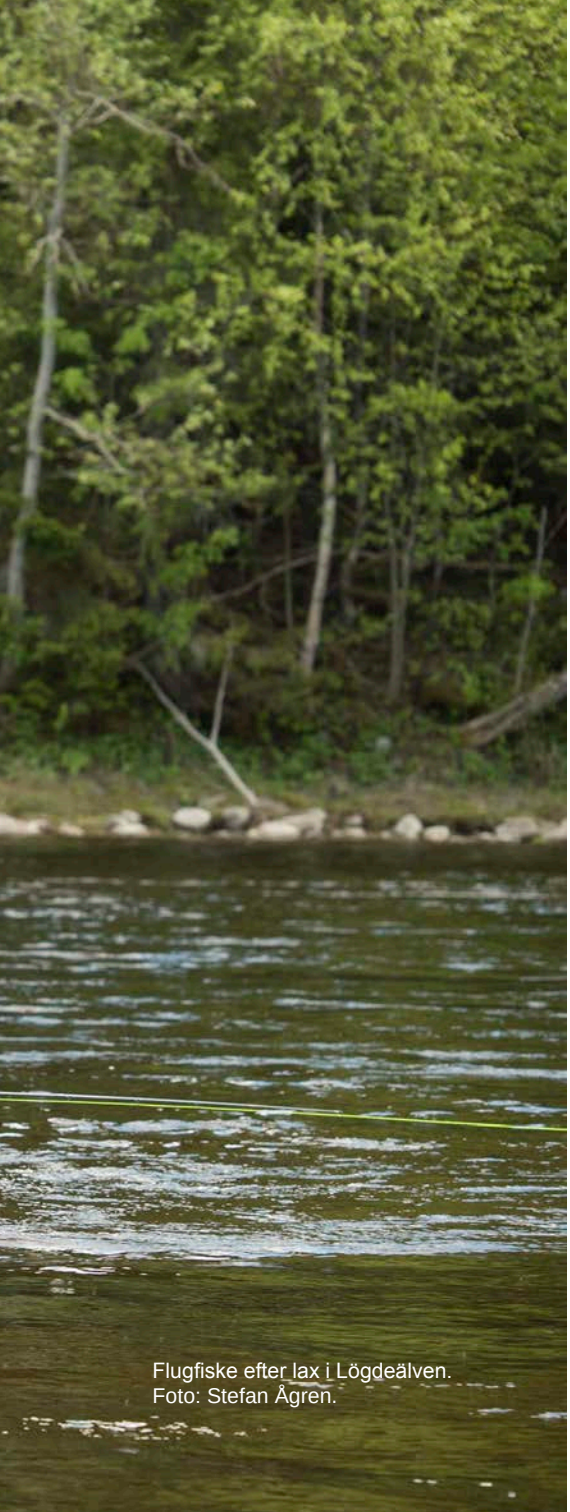

Flugfiske efter lax i Lögdeälven.
Foto: Stefan Ågren.

Carina Wallin

Sportfiskare och engagerad inom organisationen Sportfiskarna

Vad kommer en restaurering av bland annat Lögdeälven innebära för sportfisket tror du?

”Det kommer att innebära en större mängd fisk som kan gå upp i älven och väljer man att anpassa fisket på ett bra sätt, exempelvis fönsteruttag och ”fiskefria” zoner eller andra främjande åtgärder för fisken - då kommer fisken att växa till sig, vilket med tiden troligen medför att fisketurismen kan växa också”.

Du har lång erfarenhet både som aktiv flugfiskare och inom organisationen Sportfiskarna, är det en uppåtgående trend att allt fler kvinnor söker sig till sportfisket?

”Jag tycker det känns så och att kvinnor tar för sej mer. Vågar vara intresserade. Sen blir ju marknaden större, så utrustning, kläder och liknande, anpassas efter kvinnor också. Det gör nog att intresset ökar mer också”.

Fisk är en mycket viktig föda för uttern, en av målarterna i projektet. Med en restaurering av älvarna i projektet förbättras förhoppningsvis förutsättningarna för uttern. Foto: Erling Stenmark.

Linda Johansson

Naturvårdare på Länsstyrelsen i Norrbotten

Uttern är en av målarterna inom projektet ReBorN. Med din expertkunskap, vad tror du en miljöåterställning av älvarna kan innebära för uttern?

”När man tar bort vandringshinder och återskapar lekplatser för fisk så ökar antalet fiskar och därmed ökar födan för uttern. Sedan är uttern en art som markerar revir vilket den gärna gör på högre partier. Vid påverkade vattendrag saknas ofta stenar och uttrar riskerar att färdas över vägar för att markera på dessa. Kan man vid en restaurering återföra stenar under broar så hoppas man att uttrar lockas att ta vägen under bron istället för över vägen vilket är väldigt positivt då trafikdöden är en av de större dödsorsakerna för arten”.

Daniel Holmqvist, Lycksele kommun, föreläser i fält kring restaurering av biflöden till Vindelälven inom det avslutade projektet Vindel River Life. Foto: Magnus Lindberg, Länsstyrelsen Västerbotten.

Daniel Holmqvist

Tidigare teknisk koordinator inom Lifeprojektet Vindel River Life

Daniel med mångårig erfarenhet av sportfiske och restaurering, bland annat från Vindelälven. Vad kommer fria vandringsvägar och restaurerade lek- och uppväxtområden innebära för Lögdeälvslaxen?

”Sammantaget kommer återställning av Lögdeälven öka produktionsarealen för bland annat laxfiskar, även kvaliteten på livsmiljöerna kommer att förbättras, även om det är mer svårt att påvisa rent vetenskapligt. Vid en modern återställning kommer många uppväxtområden att återskapas. Detta ger en avsevärd ökning av smoltproduktionspotentialen”

Hur tror du sportfisket kommer påverkas av en restaurering, får vi se en annan typ av fisketurism i framtiden?

”Vi kommer garanterat att få ett bättre fiske framgent vid en väl genomförd restaurering. Det spelar liksom ingen roll hur fina fiskeplatser som finns om inte älven producerar ung fisk också. Jag tror att en återställning i syfte att primärt återskapa de gamla strukturerna/funktionerna i vattendraget mycket väl kan gå hand i hand med attraktiva sportfiskeplatser”.

”Fiskerättsägarna måste inse värdet av deras resurs! Om man gör det kanske man även är villiga att offra mer av sitt eget fiske till gagn för bygdens bästa och landsbygsutveckling. Bra exempel på detta finns såväl i Ammarnäs som Kraddsele”.

Flodpärlmusslor täcker botten i en bäck. Musslan är en målart inom projektet och en viktig pusselbit i att uppnå miljömålet ”Levande sjöar och vattendrag”.
Foto: Länsstyrelsen Västerbotten.

Lennart Henriksson

Biolog och musselexpert

Flodpärlmusslan är hotad i Sverige, där den historiska fysiska påverkan är en viktig orsak till detta. Du har lång erfarenhet kring arbete med åtgärder för flodpärlmussla, vad kan musslan vinna på att vi återställer miljön i älvarna?

”Kring sten och död ved ändras vattenströmmen och bottenmaterial sorteras. Under denna process släpper finpartiklar och substratet blir renare. Substratet kan också sorteras, så att lämplig struktur bildas för unga musslor. Med variationer i vattenhastighet, sker denna ”interna dynamik” kontinuerligt, så att en mosaik av lämpliga mikrohabitat skapas”.

Om du blickar in i spåkulan, kommer restaureringen fortsättningsvis ha en stor betydelse för musslans välbefinnande eller ser du nya framtida hot?

”Nya hot? Det är svårt att säga, men vi har ju naturligtvis de vanliga standardsvaren om förväntade klimatförändringar – som ger högre temperatur och högre vattenföring. En ökad temperatur kan nog komma att få betydelse. I stor skala kan man tänka sig att musslan sprider sig högre upp mot fjällen”.

Emil Öhman poserar framför en restaurerad sträcka av Åbyälven, Norrbottens län. Foto. Maria Johansson Skogsstyrelsen.

Emil Öhman

Skogskonsulent på Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen är en deltagande part i ReBorN, hur ser ni på er roll i projektet?

”Vi ser det som oerhört viktigt att lyfta vattenfrågor inom skogsbruket. I Norrbotten och Västerbotten har vi hög andel produktionsskog som berörs av stora vattenavrinningsområden.

Hänsynen vid skogliga åtgärder i närhet av vattendrag är oerhört viktig för flora och fauna och kan alltid förbättras.

Med dagens kunskap, information, kartunderlag och god planering finns alla möjligheter att minimera den negativa påverkan på vattendragen. Därför är det viktigt att jobba informativt med vattenfrågor. Vi kommer att upprätta demonstrationsområden som visar god miljöhänsyn till vatten, exempelvis kantzoner, överfarter, planering av körvägar samt pluggade diken.”

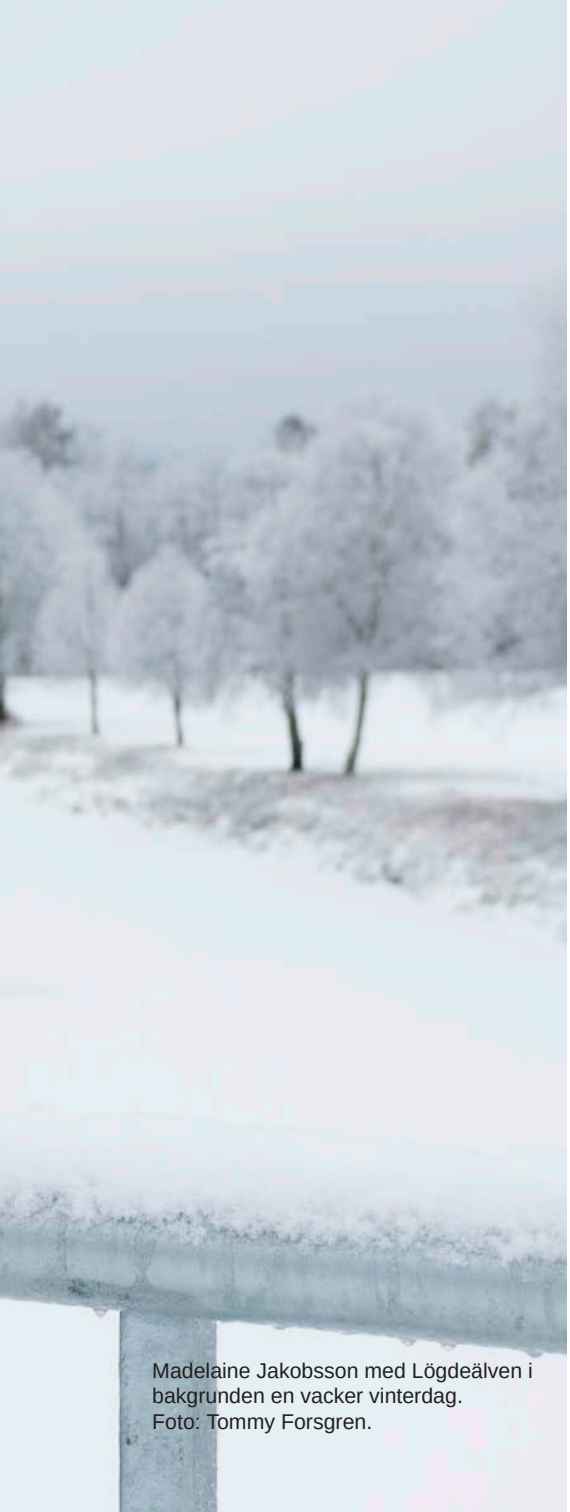

Madelaine Jakobsson med Lögdeälven i bakgrunden en vacker vinterdag.
Foto: Tommy Forsgren.

Madelaine Jakobsson

Kommunalråd i Nordmalings kommun

Vad tror du en restaurering av Lögdeälven och förhoppningsvis mer lax i älven kommer innebära för kommunen och dess innevånare?

”Våra älvar är viktiga resurser i vår kommun. Både som rekreation för de som redan bor i kommunen samt för att locka turister till kommunen. Att underlätta och förbättra för fiske är bra både för de som redan bor här och för turister. Vi är en kustkommun med flera fina älvar och behöver marknadsföra oss som det”.

Vad tror du om möjligheter till att fler entreprenörer inom turist/sportfiskebranschen kommer etablera sig i kommunen?

”Det finns redan flera som visat intresse för det och blir det mer fisk i älven så ökar ju förutsättningarna för sådana företag att etableras sig här, och det vore toppen!”

”If it weren’t for the rocks in its bed, the stream would have no song” – Carl Perkins

Långträskälven. Till vänster syns en fåra av älven där blocken har rensats undan för att underlätta flottningen. Det ursprungliga blockmaterialet syns upplagt i mitten av bilden. Till höger däremot syns en helt orörd fåra av älven. Notera den stora skillnaden i mängden block mellan dessa fåror
Foto: Sofia Perä.

Restaurering pågår i nedre delen av Holmsjöbäcken, just innan bäcken mynnar ut i Lögdeälven. Notera den ökade våtbredden efter åtgärden uppströms maskinen. Foto: Magnus Lindberg.

Kontaktuppgifter

Roger Vallin
Projektledare
roger.vallin@lansstyrelsen.se
010-225 43 65

Tommy Vennman
Projektledare
tommy.vennman@lansstyrelsen.se
010-225 43 66

Sofia Perä
Biträdande projektledare
sofia.pera@lansstyrelsen.se
010-225 54 06

Patrik Olofsson
Biträdande projektledare
patrik.olofsson@lansstyrelsen.se
010-225 53 92

www.rebornlife.org

Omslagsbild: Restaurering av Karlsbäcken 2014, biflöde till Lögdeälven. Foto: Magnus Lindberg, Länsstyrelsen Västerbotten.

Arvidsjaurs kommun
Arviesjávrien kommuvdna

Bodens kommun

Gällivare kommun

JOKKMOKKS KOMMUN
JÅHKÅMÅHKE KOMMUVNNA
JÅHKÅMÅHKI SUOHKAN

LULEÅ

NORDMALINGS KOMMUN

Piteå kommun

ÄLVSBYN

SVEASKOG

SCA
Care of Life

Havs och Vatten myndigheten

Länsstyrelsen Norrbotten

Länsstyrelsen Västerbotten

SKOGSSTYRELSEN

Life

NATURA 2000

Med stöd från Europeiska unionens LIFE program.

Innehållet i foldern ansvarar projektet ReBorN LIFE för och nödvändigtvis inte Europeiska kommissionen.

Natura 2000 är EU:s bevarandenätverk av arter och naturtyper. Utpekade områden är särskilt skyddsvärda. Syftet är att uppnå eller upprätthålla gynnsam bevarandestatus.
LIFE är EU:s ekonomiska stödprogram till miljö-naturvårdsprojekt inom EU.